

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Nefndarálit umhverfis- og auðlindanefndar um

Þingmannatillögu um áframhaldandi norrænt samstarf um að stöðva útbreiðslu marðarhundsins

1. Tillaga nefndarinnar

Norðurlandaráð beinir tilmælum til norrænu ríkisstjórnanna um

að halda áfram, samræma og þróa langtímaaðgerðir með því markmiði að hefta útbreiðslu ágengra rándýra á Norðurlöndum, þar á meðal aðgerðir sem hafnar eru til að stöðva útbreiðslu marðarhundsins.

Norðurlandaráð beinir tilmælum til dönsku ríkisstjórnarinnar um

að hún taki undir viljayfirlýsingu Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um að þróa samstarf landanna um að koma í veg fyrir útbreiðslu marðarhundarins í löndunum og milli landanna.

Norðurlandaráð beinir tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að þróa og efla norræna samvinnu um söfnun og miðlun þekkingar um ágeng rándýr á Norðurlöndum, þar á meðal marðarhunda, í því skyni að styðja við og þróa áhrifaríka stjórnun og hagkvæmar aðgerðir í því skyni að varðveita líffræðilegan fjölbreytileika á Norðurlöndum.

2. Aðdragandi

Cristina Husmark Pehrsson (M) har foreslátt at Nordisk ráð rekommanderer de nordiske lands regjeringer å opprettholde finansiering av bekjempelsen av mårhundens spredning, og at de tydeliggjør besluttsomhet i å bekjempe invasive arter før de finner fotfeste.

Mårhunden som art er innført av mennesker fra Øst-Asia. Den har etablert seg i Finland og sprer seg i den danske og svenske natur. Den er en fremmed art, som influerer på den naturlige artssammensetning og den økologiske balanse. Dessuten kan mårhunden øke risikoen for en større utbredelse av smittefarlige parasitter og sykdommer, som kan være farlig for mennesker.

I medlemsforslaget henvises det til pågående innsats, som er en del av EUs LIFE prosjekt, som er ved å renne ut. Det påpekes at det vil være behov for langsiktig innsats hvis det skal unngås at mårhunden sprer seg.

I 2010 vedtok Nordisk råd en rekommandasjon om en samnordisk strategi mot mårhundens ekspansjon (A 1499/miljø). I 2012 foreslo Miljø- og naturressursutvalget å anse rekommandasjonen som ferdigbehandlet for rådets del. I sin begrunnelse påpeker utvalget, at det er bygd opp et omfattende kontaktnett og erfaringsgrunnlag i Norden, som er sentralt for det langsiktige arbeidet med å holde forekomsten av mårhund i Norden nede. Utvalget konstaterte også at arbeidet med å hindre mårhundens ekspansjon er en langsiktig oppgave, og at samarbeidet herom derfor ikke kan baseres på enkelte prosjekter. Utvalget noterte med tilfredshet at regjeringene er positive til å videreutvikle det pågående prosjektsamarbeidet om å forhindre videre spredning av mårhund i en nordisk kontekst. Utvalget uttrykte at det vil følge opp om regjeringenes intensjoner på et senere tidspunkt.

Det framlagte forslag kunne indikere, at det ikke har vært den oppfølging i bekjempelsen mot mårhundens utbredelse, som Nordisk råd forventet når det besluttet å anse rekommandasjonen om nordisk samarbeid for å stoppe mårhundens utbredelse som ferdigbehandlet.

3. Umsagnarferli

Forslag har vært til høring de respektive land og det er innkommet flere relevante uttalelser.

Miljøministeriet i Finland bekrefter at mårhundens utbredelse betraktes som et alvorlig problem i Finland. Det foregår dog ikke noen spesielle tiltak rettet mot mårhunden alene. Ministeriet har ansvar for beskyttede områder og hvor bekjempelse av noen invasive arter, inklusive mårhunden, er en del av beskyttelsesarbeidet. Med utgangspunkt i internasjonale avtaler, som Finland er underlagt har Jord- og skogbruksministeriet utarbeidet en nasjonal strategi for fremmede arter. Mårhunden er en av de arter som inngår i strategien. Målet er å hindre skader som mårhunden kan forårsake og hindre at den sprer seg til nye områder; inklusive Sverige og Norge.

Ålands Natur og Miljø (en NGO) stiller seg positiv til tiltak som har som formål å hindre mårhundens utbredelse.

Jägarnas Riksförbund (NGO) i Sverige slutter seg til intensjonen i forslag, men påpeker at bekjempelsen av mårhunden skal gjøres på en kostnadseffektiv måte. Det mener organisasjonen at kan oppnås ved å innføre «skottpengar på mårhund».

Sverige Naturskyddsföreningen (SNF, en NGO) hilser fortsatt nordisk samarbeid i kampen mot mårhunden velkommen. Samarbeidet er viktig. Det henvises til at det er brukt mange ressurser til dette formål og det har gitt resultat, men uten fortsatt innsats og med varmere klima vil mårhunden etablere seg i Sverige. SNF anbefaler en analyse av de økonomiske konsekvenser det vil få. SNF påpeker at det er ikke nok å gjøre en innsats i Norden, og anbefaler derfor at de nordiske land støtter forslag til ny forordning om invasive arter som det arbeides med i EU¹. Forslaget omfatter 50 arter, inklusive mårhunden.

¹ Kommissionens forslag til EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING om forebygging og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter, COM(2013) 620 final

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Finska naturskyddsförbundet (NGO) gir sin prinsipielle støtte til forslaget, men fremhever at et nordisk samarbeid bør utvides til en annen art, vaskebjørn (*procyon lotor*) som vurderes å kunne gjøre større skade. Organisasjonen etterlyser en heldekkende og konsekvent politikk på området, som inkluderer pelsdyravl.

Naturstyrelsen i Danmark henviser til at et EU-medfinansiert prosjekt som er avsluttet, har bidratt til utviklingen av metoder, som er tatt i bruk. Danmark bruker disse metoder i en innsatsplan for bekjempelse av mårhunden i Danmark, som gjennomføres i samarbeid med Danmarks Jægerforbund og gjelder til 2015. Ved avslutning av EU-prosjektet ble det avtalt mellom samarbeidspartene at hvert land fremover selv skal stå for planlegning og finansiering, men at det avholdes felles nordiske møter for å utveksle erfaring. Videre vil det bli utgitt en årlig felles statusrapport.

Vilt- og fiskeriforskningsinstituttet i Finland leverer en redegjørelse om utviklingen og utbredelsen av mårhunden i Norden samt mårhunden som art. Det er tale om en art som har en bred diett (alt-etende opportunist), og hurtig kan tilpasse seg nye forhold. Det poengteres at innvirkningen på andre er avhengig av omstendighetene og i noen tilfeller er mårhunden bedre tilpasset enn dens rykte tilsier. Det konstateres at den viktigste oppgave er å samle kunnskap, og at uten mer kunnskap vil det være vanskelig å utvikle effektiv regulering og kostnadseffektive tiltak. Nordisk samarbeid herom anbefales.

Danmarks Jægerforbund (NGO) opplyser at under den felles innsats er det felt over 400 dyr i Danmark og over 300 i Sverige og knapt 700 i Finland og at denne innsats har bidratt vesentlig til å begrense utbredelsen av mårhunden. Derfor bør finansiering fra de nordiske lands budsjetter fortsette. Det bør tydeliggjøres og kommuniseres at det er tale om en felles nordisk innsats. Det etterlyses en langsiktig strategi for å begrense utbredelsen av mårhunden og andre rovpattedyr.

Samarbeidsrådet for biologisk mangfold i Norge (SABIMA, en NGO) minner om Biomangfold-konvensjonens Aichimål nr. 9: «Innen 2020 er fremmede skadelige organismer og deres spredningsveier identifisert og prioritert, utvalgte organismer er kontrollert eller utryddet, og det er innført tiltak for å kontrollere spredningsveier for å hindre introduksjon og etablering.». SABIMA hevder at mårhund-prosjektet faller direkte innunder dette målet, og bør være høyt prioritert for de nordiske lands miljømyndigheter. SABIMA fremhever at det er svært viktig å bekjempe arten på et tidlig tidspunkt. Mårhund-prosjektet har vist at det er mulig å holde populasjonen i sjakk i Sverige. En stans i finansieringen vil føre til en drastisk populasjonsøkning og spredning innover i Sverige, og videre til Norge.

Nordisk ministerråd konstaterer at de nordiske land er enige om at mårhunden er et problem, samt at arten like så vel som andre invasive arter, bør bekjempes. Det opplyses at Nordisk ministerråd i 2004 initierte nordisk samarbeid om invasive arter. Det førte til opprettelsen av NOBANIS, en webplass som deler viten mellom landene om trusler og skader. NOBANIS startet som et nordisk prosjekt, men samarbeidet er utvidet til 20 europeiske land og det vokser stadig.

Nordisk ministerråd bekrefter at det behov som det pekes på i medlemsforslag A1595/miljø, for at samle og formidle viden om invasive rovdyr for å styrke og utvikle effektiv regulering og omkostningseffektive tiltak for å bevare den naturlige nordiske flora og fauna, til stadighet er aktuelt og påtregende. Det avspeiler seg derfor i den kontinuerlige innsats fra Nordisk Ministerråd, ikke minst gjennom arbeidet med

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

NOBANIS i regi av miljøsektorens arbeidsgruppe om terrestriske økosystemer, TEG.

I svar på et skriftlig spørsmål stilt av Maria Stenberg (s) har Jari Koskinen, jord- og skogsbruksminister i Finland, opplyst at Jord- og skogsbruksministeriet i Finland, Miljödepartementet i Sverige og Miljøverndepartementet i Norge i oktober 2013 inngikk en «avsiktsforklaring» (hensiktserklæring) om å utvikle landenes samarbeid for å hindre at mårhunden sprer seg innenfor og mellom landene. En kontaktgruppe vil bli etablert til det formål av de respektive ansvarlige myndigheter for å samråde, og om mulig samordne ressurser, forskning og overvåking samt tiltak for å hindre spredningen. I svaret står at Danmark er en naturlig samarbeidspartner og at de tre land gjerne ser at Danmark tilslutter seg «avsiktsforklaringen».

4. Sjóarmið nefndarinnar

Nefndinni er kunnugt um að breið samstaða ríkir um nauðsyn þess að stöðva útbreiðslu marðarhundsins og helst að fækka í stofninum. Þá eru Norðurlöndin háð alþjóðasamningum þess efnis að koma í veg fyrir útbreiðslu ágengra tegunda sem kunna að hafa skaðleg áhrif á líffræðilega fjölbreytni.

Nefndin fagnar viljayfirlýsingu sem Finnland, Noregur og Svíþjóð hafa samþykkt. Nefndin telur mikilvægt að öll norrænu löndin sem málið varðar undirriti viljayfirlýsinguna.

Marðarhundurinn er framandi tegund sem raskar jafnvægi í dýraríki Norðurlanda. Nefndin veitir því athygli að margar ágengar og framandi rándýrategundir er að finna á Norðurlöndum. Þær geta raskað jafnvægi í fjölda staðbundinna vistkerfa og valdið skaða á líffræðilegum fjölbreytileika á Norðurlöndunum í heild sinni.

Nefndin veitir því athygli að í mörgum umsögnum sem borist hafa er lögð áhersla á að auka þekkingu á útbreiðslu og lífnaðarháttum marðarhundsins og áhrifum hans á aðrar tegundir. Vitað er að án þekkingar verður erfitt að grípa til hagkvæmra aðgerða og mæla árangur þeirra. Nefndin tekur undir það sjónarmið. Hins vegar telur nefndin, með vísan til varúðarreglunnar, að ekki megi nota skort á þekkingu sem afsökun fyrir því að hætta aðgerðum sem hafnar eru. Þá er mikilvægt að löndin samræmi aðgerðir sínar við það sem gert er í nágrannalöndunum því rándýr virða engin landamæri.

Nefndin tekur eftir því að umsagnirnar gefa til kynna að þörf sé á norrænu samstarfi um að þróa og prófa aðferðir og miðla þekkingu á útbreiðslu og lífnaðarháttum tegundarinnar. Þar telur nefndin að ráðherranefndin hafi sinnt hlutverki sínu vel eins og reyndar kemur fram í umsögninni, og að mikilvægt sé að tryggja að aðgerðirnar verði þróaðar og þeim haldið áfram.

Nefndinni er kunnugt um að Framkvæmdastjórn ESB hefur lagt fram tillögu að reglugerð sem nær til 50 dýrategunda, þar á meðal marðarhundsins. Meginmarkmiðið með reglugerðinni er að koma í veg fyrir, lágmarka og draga úr skaðlegum áhrifum á líffræðilega fjölbreytni og þjónustu vistkerfa hvort sem aðflutningur og útbreiðsla framandi og ágengra dýrategunda er óviljandi eða af ásettu ráði. Á Evrópuþinginu virðist vera víðtækur stuðningur við tillöguna. Norðurlöndin finna þegar fyrir áhrifum aðgerða gegn ágengum dýrum í grannlöndunum og svo verður enn um sinn. Því myndi baráttan gegn ágengum tegundum á Norðurlöndum eflast ef samið verður um víðtækar svæðisbundnar

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

aðgerðir til að halda tegundinni í skefjum. Nefndin mun fylgjast með því hvernig reglugerðin verður innleidd á Norðurlöndum.

Nefndin styður markmið tillögunnar um að norrænu ríkisstjórnirnar taki sig á í baráttunni gegn ágengum tegundum áður en þær ná fótfestu í norrænni náttúru. Hins vegar telur nefndin tillöguna vera almenns eðlis og því felist enginn virðisauki í því að Norðurlandaráð samþykki tilmæli þar að lútandi.

Nefndinni er kunnugt um að löndin hafa fjármagnað aðgerðir í baráttunni gegn marðarhundinum og að árangurinn er farinn að koma í ljós. Aðgerðirnar væru unnar fyrir gýg ef þeim yrði hætt. Þá er mikilvægt að nýta og auka þá þekkingu sem er fyrir hendi til að tryggja að aðgerðirnar verði hagkvæmar miðað við hið almenna markmið um að varðveita líffræðilega fjölbreytni.

5. Niðurstaða

Í ljósi þess sem hér hefur komið fram leggur umhverfis- og náttúruauðlindanefnd til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til norrænu ríkisstjórnanna um

að halda áfram, samræma og þróa langtímaaðgerðir með því markmiði að hefta útbreiðslu ágengra rándýra á Norðurlöndum, þar á meðal aðgerðir sem hafnar eru til að stöðva útbreiðslu marðarhundsins.

Norðurlandaráð beini tilmælum til dönsku ríkisstjórnarinnar um

að hún taki undir viljayfirlýsingu Finnlands, Noregs og Svíþjóðar um að þróa samstarf landanna um að koma í veg fyrir útbreiðslu marðarhundarins í löndunum og milli landanna.

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að þróa og efla norræna samvinnu um söfnun og miðlun þekkingar um ágeng rándýr á Norðurlöndum, þar á meðal marðarhunda, í því skyni að styðja við og þróa áhrifaríka stjórnun og hagkvæmar aðgerðir í því skyni að varðveita líffræðilegan fjölbreytileika á Norðurlöndum.

Henningsvær, 1. Juli 2014

Anders Eriksson (ÅF)

Anita Brodén (FP)

Ann-Kristine Johansson (S)

Christina Gestrin (sv), formann

Eeva-Maria Maijala (cent)

Eila Tiainen (vänst)

Lauri Heikkilä (saf)

Per Rune Henriksen (A)

Róbert Marshall (Björt framtíð)

Steen Gade (SF)

Stefan Caplan (M)

Øyvind Halleraker (H)

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:

Umhverfis- og

náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:

Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:

Umhverfis- og

náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:

Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

ÞINGMANNATILLAGA

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Þingmannatillaga um áframhaldandi norrænt samstarf um að stöðva útbreiðslu marðarhundsins

Sverige har sedan 2008 drivit ett projekt för att förhindra etablering och vidare spridning av den främmande och invasiva (skadliga) mårddunden. Mårddundsprojektet har sedan 2010 bedrivits i form av ett delvis EU-finansierat projekt (LIFE+) i Sverige, Danmark och Finland där ett flertal olika organisationer och myndigheter medverkar (Naturvårdsverket, Jägareförbundet, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten och Skåne, Naturstyrelsen (Danmark) och Viltcentralen (Finland)). Utöver dessa direkt medverkande parter har även Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Smittskyddsinstitutet och Direktoratet för Naturförvaltning (DN) deltagit i projektets styrgrupp. DN (numera Miljödirektoratet i Norge) har även bidragit ekonomiskt till projektet, trots att man själva inte får tillgodogöra sig EU-finansieringen, för att stoppa invasionen av mårddhund innan den på allvar når Norge. Mårddhund finns idag rikligt förekommande i både Finland och Tyskland, dit den spridit sig från en utsättning i västra Sovjetunionen under 1930 – 50-talet och håller för närvarande på att invadera Norra Sverige/Norge och södra Danmark.

Målet med projektet är att förhindra den skadliga och främmande mårddunden från att etablera sig i Sverige, Danmark och Norge. I Norrbotten och på Jylland där det redan finns små populationer är målet att helst utrota arten, eller i andra hand, innesluta och begränsa populationen kraftigt inom dessa områden samt att förhindra vidare spridning. I Finland är målet att i anslutning till den svenska gränsen begränsa populationsstorleken kraftigt och förhindra spridning in i Sverige och Norge. För att lyckas med detta krävs att det inom LIFE+projektet etablerade samnordiska varningssystemet upprätthålls och att den samnordiska förvaltningen fortsätter. Sedan 2010 har EU-miljöprogrammet Life+ tillsammans med medfinansierarna (framför allt

Naturvårdsverket) bidragit med 5,3 miljoner euro till projektet. För EUs del har ett viktigt syfte varit att projektet ska utveckla metoder och varningssystem för förvaltning av mårhund och liknande arter som efter projektet kan implementeras permanent i projektländerna och även andra EU-länder med liknande problem.

Nordiska rådet har i en rekommendation uppmanat regeringarna i de nordiska länderna att upprätta en samnordisk strategi för att förhindra mårhundens expansion och därmed en betydligt minskad risk för spridning av dvärgbandmasken. I och med mårhundens höga populationstätheter i etablerade områden sprids sjukdomar den kan bära mycket snabbt. Vi måste agera tillsammans så att mårhunden inte får fäste i vare sig Sverige eller de andra skandinaviska länderna.

Mårhundeprojektet har inneburit mycket gott för att motverka och stävja mårhundens expansion och därmed riskspridningen av dvärgbandmasken. Projektet löper dock ut 2013. Med hjälp av projektet har över 1000 mårhundar oskadliggjorts inom projektområdet mellan 2010-2013, varav drygt 500 i finska Tornedalen för att hålla nere populationen och drygt 500 i Norra Sverige och på Jylland. Till följd av mårhundspopulationens snabba populationsutveckling skulle vi nu ha haft upp emot 1 000 mårhundar enbart i norra Sverige utan projektets insatser, nu har vi istället drygt ett hundratal. Vi hade kanske då varit utanför det fönster där det går att stoppa arten från att få fäste i hela landet. Nu finns istället förhoppningen att vi om några år till största del endast har steriliserade projektdjur (som används för att hitta nya invandrade djur) i landet om projektets fortlevnad säkerställs. Den mycket snabba populationsutvecklingen utan förvaltningsinsatser kan vara svår att föreställa sig. Utvecklingen av mårhundsavskjutningen i Finland kan fungera som en jämförelse där jaktbytet år 1970 var 800 individer, vilket år 2000 hade blivit 85 000 individer, och 170 000 individer år 2012.

Tyvärr har signaler kommit om att regeringarna tummar på resurser till projektet vars övriga intressenter funderar på om det är möjligt att upprätthålla de inarbetade och effektiva arbetsformer man har fått på plats. Det är stor risk att tidigare satsade resurser blir bortkastade om Nordens regeringar drar ned ambitionerna och sänker hindren för mårhundens spridning. Det finns ett framgångsrikt projekt på plats och nu måste de nordiska regeringarna också avsätta resurserna för den fortsatta implementeringen. Kostnaden att stoppa en invasiv art i ett tidigt skede är betydligt lägre än att bekämpa den eller att hantera riskerna som den ger när den väl etablerat sig. Detta görs också mycket tydligt i det förslag till ny lagstiftning för att förebygga och hantera det snabbt ökande hotet från invasiva arter som EU-kommissionen lade fram i september 2013.

Därför är det viktigt att redan nu utveckla nya strategier samt framförallt att upprätthålla det etablerade skydd mot inträngande som mårhundeprojektets fortlevnad innebär. Sett i ett längre perspektiv ligger det i allas intresse att våra barn och barnbarn även i framtiden ska kunna klappa hundar och plocka bär utan att riskera att smittas av dvärgbandmask.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår Cristina Husmark Pehrsson (M) att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska länderna

att upprätthålla finansieringen för mårhundeprojektet inom ramen för de nordiska regeringarnas budgetar

att tydliggöra sin beslutsamhet att bekämpa invasiva arter innan de får fäste

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Stockholm 2013-09-18

Cristina Husmark Pehrsson (M)

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4

Norðurlandaráð

A 1595/miljö

Fjallað um í:
Umhverfis- og
náttúruauðlindanefnd

Fylgiskjal:
Þingmannatillaga

Málsnúmer 13-00261-4